

Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri Görüşleriyle Cinsiyet Değişikliği *Gender Reassignment with The Opinions of Faculty of Health Sciences Students*

Zehra Baykal Akmeşe* Buse Alış**

Öne Çıkanlar:

- Cinsiyet doğuştandır ancak sonradan kazanılabilir.
- Cinsiyet değiştiren birey odaklı bakım vermede, deneyim ve bilgi eksikliğinden dolayı yetersizlik hissedilmektedir.
- Cinsiyet değiştiren bireyler gebelik ve doğum sürecinde özellikle ebelik bakımı almalıdır.
- Ebelik öğrencileri cinsiyet değiştiren bireylerin doğumunu aktif olarak yönetmek istemektedirler.
- Ebelik müfredatında cinsiyet değişikliği ve ebelik bakımına ilişkin derslere yer verilmelidir.

Öz: Bu araştırma sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin cinsiyet kavramı ve değişikliğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla tasarlanmış, tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini bir kamu üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenimine devam eden 623 öğrenci oluşturmuştur. Veri, araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Veri çözümlemesi Statistical Package for Social Science (SPSS) Windows 22.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Sosyo- demografik özelliklere ilişkin değişkenler, sayı ve yüzde dağılımı ile gösterilmiştir. Cinsiyet değişikliğine yönelik görüşlerini etkileyebileceği düşünülen kategorik özellikteki değişkenlerin etkisi Ki-kare çözümlemesi ile değerlendirilmiş, $p<0.05$ anlamlı kabul edilmiştir. Öğrencilerin %47.7'si cinsiyetin doğuştan olduğunu, %83.0'ı ise cinsiyetin değişebileceğini, %16.5'inin aile ya da akrabada cinsiyet değiştiren birey olduğu, %78.7'sinin de cinsiyet değiştiren bireylere karşı önyargılı oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin %63.9'u cinsiyet değişikliği sonrası gebeliğin olamayacağını ve %65.3'ü doğum yapabilmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Ebe öğrencilerin %89.0'ı cinsiyet değiştiren bireylere yönelik ebelik bakımı vermek istediklerini, %86.7'si de cinsiyet değiştiren bireylerin doğumunu yaptırmak istediklerini belirtmişlerdir. Ebelik müfredatında cinsiyet değiştiren bireylere özgü ebelik bakımına ilişkin derse yer verilmesini isteyen öğrencilerin oranı ise %82.5'dir. Ailesinde cinsiyet değiştiren yakını olanların, cinsiyet doğuştandır ($p=0.02$), cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynliğin toplumsal düzeni bozar ($p=0.04$), cinsiyet değişikliği sonrası bireysel prenatal - postnatal ebelik bakımı verilmesi gerekir ($p=0.03$) şeklinde düşüncelerini istatistiksel anlamlı olarak etkilediği belirlenmiştir. Araştırma sonuçları sağlık bilimleri fakültesi ve özellikle ebelik öğrencilerinin, cinsiyet değiştiren bireylerin gereksinimlerine özgü bakımla ilişkili bilgi ve destek eksikliklerinin giderilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Öğrenciler genellikle cinsiyet değiştiren bireylerin bakımını

* Dr. Öğrt. Üyesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, zehra.baykal@ege.edu.tr,

ORCID: 0000-0002-4753-2421.

** Araş. Gör., Mersin Üniversitesi İçel Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, busealis@mersin.edu.tr,

ORCID: 0000-0002-3895-2870.

üstlenmede olumlu bir bakış açısına sahiptirler, ancak bu durum öğrencilerin profesyonel bir bakım vermeleri için yeterli değildir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Değişiklik, Sağlık Bilimleri, Ebelik, Görüş.

Highlights:

- Gender is innate but can be acquired later.
 - Inadequacy is felt in providing care focused on transgender individuals due to the lack of experience and knowledge.
 - Transgender individuals should receive midwifery care especially during pregnancy and childbirth.
 - Midwifery students want to actively manage the birth of transgender individuals.
 - Courses on gender reassignment and midwifery care should be included in the midwifery curriculum.
-

Abstract: This research is a descriptive study designed to determine the opinions of faculty of health sciences students on the concept of gender and its change. The sample of the study consisted of 623 students studying at the Faculty of Health Sciences of a public university. The data are collected using the questionnaire form created by the researchers and face-to-face interview method. Data analysis is performed using the Statistical Package for Social Science (SPSS) Windows 22.0 program. Variables related to socio-demographic characteristics are shown by number and percentage distribution. The effect of categorical variables, which are thought to affect their views on gender change, is evaluated by chi-square analysis, and $p < 0.05$ is considered significant. It is determined that 47.7% of the students are congenital, 83.0% could change the gender, and 16.5% has a family or relative who changed gender, and 78.7% of them are prejudiced against people who have had changed their gender. 63.9% of the students state that pregnancy could not occur after gender reassignment and 65.3% state that it is not possible to give birth. 89.0% of midwife students state that they want to provide midwifery care for transgender individuals, and 86.7% state that they want to give birth to transgender individuals. The rate of students who want to include a course on midwifery care specific to transgender people in the midwifery curriculum is determined as 82.5%. It has been determined that students with a sex-changed relative in the family have a statistically significant effect on the idea that gender is congenital ($p=0.02$), pregnancy and parenting after sex change disrupt the social order ($p=0.04$), individual prenatal and postnatal midwifery care should be given after sex change ($p=0.03$). The results of the research reveal that the health sciences faculty and especially midwifery students need to overcome the lack of information and support related to care specific to the needs of transgender individuals. Students generally have a positive outlook on caring for transgender individuals, but this is not sufficient for students to provide professional care.

Keywords: Gender, Reassignment, Midwifery, Opinion.

Summary

Objective: To determine the views of the Faculty of Health Sciences students about the concept of gender and its change.

Methods: The research is a cross-sectional analytical study carried out with 399 midwifery and 224 nutrition and dietetics department students who are continuing their education in the

Faculty of Health Sciences of a public university in the 2019-2020 academic year. Sample selection is not made in the study, it is tried to reach the entire universe. Ethics committee approval and institutional permissions are obtained to conduct the study. The data are collected using the questionnaire form created by the researchers and face-to-face interview method. The questionnaire form consists of 40 questions in total to identify the socio-demographic characteristics of the students, their views on the concept of gender and change, and finally the views of transgender individuals about pregnancy, birth and care. Data analysis is performed using the Statistical Package for Social Science (SPSS) Windows 22.0 program. Variables related to socio-demographic characteristics are shown by number and percentage distribution. The effect of categorical variables, which are thought to affect their views on gender change, is evaluated by chi-square analysis, and $p < 0.05$ is considered significant.

Results: 84.8% of the students are between the ages of 19-24, and the mean age is 20.47 ± 1.90 (min=18-max=39). While 64.0% of the participants are midwifery students, 36.0% are nutrition and dietetics students, it is determined that the students in the first year have the highest rate of 31.2%. In addition, 81.2% of the students are graduated from Anatolian/Science High School. It is determined that 47.7% of the students are congenital, 83.0% could change the gender, and 16.5% has a family or relative who changed gender. The rate of students who think that their sexual identity should not be kept secret after a gender change is 96.3%, and the rate of students who think that their social status will not change after a gender change is 90.8%. It is determined that 78.7% of the students state that they are prejudiced against transgender individuals. 63.9% of the students state that pregnancy could not occur after SC and 65.3% state that it is not possible to give birth. 89.0% of midwife students state that they want to provide midwifery care for transgender individuals. The rate of midwife students who want to give birth to transgender people is 86.7%. The rate of students who want to include a course on midwifery care specific to transgender people in the midwifery curriculum is determined as 82.5%. A comparison is made in terms of some variables that are thought to affect the students' perception of gender and their views on gender reassignment. It is determined that the gender of the students and the fact that they have sex-changed relatives in their families have a statistically significant effect on the idea that pregnancy and parenting disrupt the social order after gender reassignment ($p=0.01$), and that individual prenatal and postnatal midwifery care should be provided after sex change ($p=0.00$). It has been determined that students with a sex-changed relative in the family have a statistically significant effect on the idea that gender is congenital ($p=0.02$), pregnancy and parenting after sex change disrupt the social order ($p=0.04$), individual prenatal and postnatal midwifery care should be given after sex change ($p=0.03$).

Conclusion: It is necessary to support the execution of education and training processes to ensure that transgender individuals receive the most appropriate midwifery services. Classroom environments should be created where educators and students can openly discuss the health needs of transgender individuals. It is thought that the inclusion of courses on the concept of gender and change in health sciences education programs will increase the quality of care for graduate students, especially midwife students, for individuals who have changed gender. In addition, it is necessary to determine and meet the needs of the society regarding individuals who want to change their gender or change their gender. It is important to give importance to the opinions of students in eliminating the health inequalities experienced by transgender individuals, to create social awareness and to contribute to the literature on midwifery education and care.

Giriş

Bireyler doğumdan itibaren cinsel organlarına bakılarak kadın ya da erkek cinsiyet grubuna göre kimlik kazanmaktadırlar. Bireylerin kendilerini erkek ya da kadın olarak tanımlamaları ise cinsiyet kimliklerini oluşturmaktadır (Akkaş, 2019). Cinsel kimlik kişinin içindeki benlik varlığını belli bir cinsiyet içinde algılaması, tanımlaması, özdeşleştirilmesi olarak bilinmektedir (Keskin, Yapca ve Tamam, 2015). Kişinin cinsel kimliği ile biyolojik cinsiyet kimliğinin uyuşmaması durumunda, kadının erkeğe veya erkeğin kadına dönüştürülmesini sağlayan tıbbi müdahale ise cinsiyet değiştirme olarak tanımlanmaktadır (Toprak, Avgören Kapoğlu ve Tüzün, 2021). Bu noktada cinsiyet değişikliğinin ilgili literatürde transgender terimi kullanılarak ifade edildiğini belirtmekte fayda vardır (The American College of Nurse-Midwives, 2021). Tarihsel süreçte yetersiz hizmet alan bir grup olarak karşımıza çıkan cinsiyet değiştiren bireyler, kendi özel engellerinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesi ve ele alınması açısından araştırmacıların ve sağlık bakım hizmeti veren uzmanların odaklanmaları gereken bir gruptur (Makadon vd., 2015). Cinsiyet değiştirmek isteyen birey sürecin başlamasıyla birlikte, sürecin uzun ve zor olması, sağlık bakım sistemlerinin sınırlı olması, cinsiyet değişimine yönelik uygun sağlık bakım hizmeti sunmada yetersiz bilgi ve bilgilendirmenin ve psikolojik desteğin yeterince sağlanmaması gibi çeşitli sorunlarla yüzleşebilmektedir (Çulha vd., 2019). Cinsiyet değiştiren bireyler, damgalama, ayrımcılık ve ön yargı gibi olumsuzluklarla güçsüzleştirilmenin yanı sıra çok sayıda sağlık bakım eşitsizliği ile karşı karşıya kalan dezavantajlı bir gruptur (Hoffkling, Obidin-Maliver ve Sevelius, 2017). Somerville (2015) tarafından yayınlanan Sağlıksız Tutum Raporu'na göre cinsiyet değiştiren bireylerin sağlık hizmetlerine erişimde engellerle karşılaşmaya devam ettiğini, sekiz kişiden birinin sağlık uzmanları tarafından uygun olmayan davranışlara maruz kaldığını ve yaklaşık dört kişiden birinin de kendilerine karşı ayrımcı ifade ve davranışlara uğradığı belirtilmiştir.

Cinsiyet değiştiren bireylerin az bildirilen ve yeterince araştırılmayan üreme sağlığı ihtiyaçları sağlık hizmeti sağlayıcılar ve ebeler için özel bir öneme sahiptir (The American College of Nurse-Midwives, 2021). Birçok cinsiyet değiştiren bireyin ebeveyn olduğunu ya da olmak istediğini söylemek mümkündür (Hammond, 2014). Cinsiyet değiştiren bireylerin perinatal deneyimlerine ilişkin sınırlı literatür bize, birçok sağlık bakım sağlayıcısının nazik ve saygılı olmaya çalışsa da doğru terminolojiyi kullanamama, bireysel ihtiyaçları tanılayamama gibi sorunlar yaşadığını ortaya koymaktadır (MacDonald vd., 2016; Lee, Taylor ve Raitt, 2011). Özellikle ebelerin gebelik ve doğum sonrası süreçlerinde bireysel bakımı sürdürmede yaşanabilecek sorunları ortadan kaldırılması gerekmektedir. Lee, Taylor ve Raitt (2011) yapmış oldukları araştırmada cinsiyet değiştiren bireylerin yeterince emzirme desteği alamadığını ve perine bölgesini iltihap belirtileri açısından kontrol ettiremediklerini, cinsel danışmanlık alamadıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca araştırmalar, hamile ve doğum yapan cinsiyet değiştiren erkeklerin çocuk doğurma sırasında yalnızlık, dışlanma, izolasyon ve cinsiyet disforisi yaşayabileceklerini göstermektedir (Hoffkling, Obedin-Maliver ve Sevelius, 2017; MacDonald vd., 2016; Light vd., 2014; Obedin-Maliver ve Makadon, 2015).

Cinsiyet değiştiren bireyin karşılaştığı birçok soruna ek olarak üreme tercihlerinde belirli engeller ve kısıtlamalar uygulanmaktadır. Bazı ülkeler bireylerin cinsiyetlerinin yasal olarak yeniden tanınması için kısırlaştırmayı şart koşarken birçok ülkede de bu koşul gözetilmemektedir (Brink, Timmer ve Dunne, 2018). Türkiye’de cinsiyet değiştirme 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 40. Maddesi kapsamında mümkün olabilmektedir. Türk Medeni Kanunu’na göre cinsiyet değiştirmek isteyen birey şahsen başvuru yapmak, 18 yaşın üzerinde olmak, evli olmamak, cinsel kimliği ve biyolojik kimliği arasında fark olmak, resmî sağlık kurulu raporu ile “cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunluluğu”nu belgelemek gibi temel koşulları sağlamak zorundadır (Toprak, Avgören Kapoğlu ve Tüzün, 2021). Bu bağlamda, cinsiyet değiştirerek erkek olan biyolojik cinsiyeti kadın olan bir bireyin çocuk doğurmak istemesi beraberinde birçok dinamiğinde ele alınması gerçeğini ortaya koymaktadır.

Sağlık hizmeti sunacak bireylerin, holistik yaklaşım çerçevesinde cinsiyet kavramı ve değişikliği konusunda bireylerin renk, cins, ırk, din ayrımı yapmaksızın saygılı olması ve uygun yaklaşım ve bakım sunabilecek profesyonellikte olması önemlidir. Bu nedenle bu araştırma genelde çok yakın bir zamanda sağlık profesyoneli olacak sağlık bilimleri fakóltesi öğrencilerinin, cinsiyet kavramı ve değişikliğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Özelde ise ebelik eğitiminin, öğrencileri hizmet ettikleri toplumun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaya hazırlamada rolünün olduğu düşünülerek, sadece ebelik öğrencilerinden alınan görüşlerin ebelik müfredat programının tasarlanmasına katkı sağlayacağı düşünülerek planlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Araştırma, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin cinsiyet kavramı ve değişikliği konusundaki görüşlerinin incelenmesi amacıyla, tanımlayıcı nitelikte tasarlanmıştır. Araştırma Türkiye'nin Batı bölgesinde yer alan bir Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrenimlerini sürdüren ebelik bölümünde 400 öğrenci, beslenme ve diyetetik bölümünde 242 öğrenci olmak üzere toplam 642 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma örnekleme alınacak öğrenci sayısı evren bilindiği için $n = N \cdot t^2 \cdot p \cdot q / d^2(N-1) + t^2 \cdot p \cdot q$ formülü ile hesaplanmış ($p=0.50$, $q=0.50$, $d=0.05$, $t=1.96$) ve ulaşılması gereken en az öğrenci sayısı 386 olarak belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama sürecinde ulaşılan toplam öğrenci sayısı 623'tür.

Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Veri, 11 Mayıs-11 Haziran 2020 tarihleri arasında, öğrenciler ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Anket formu öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini, cinsiyet kavramı ve değişikliğine yönelik görüşlerini son olarak da cinsiyet değiştiren bireylerin gebelik, doğum ve bakım süreçleriyle ilgili görüşlerini tanılamaya yönelik toplam 40 sorudan oluşmaktadır.

Veri Çözümlemesi

Veri çözümlemesi Statistical Package for Social Science (SPSS) Windows 22.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Sosyo- demografik özelliklere ilişkin değişkenler, sayı ve yüzde dağılımı ile gösterilmiştir. Cinsiyet değişikliğine yönelik görüşlerini etkileyebileceği düşünülen kategorik özellikteki değişkenlerin etkisi Ki-kare çözümlemesi ile değerlendirilmiş, $p < 0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülmesi için Ege Üniversitesi Rektörlüğü Tıp Fakültesi Dekanlığı Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulundan onay alınmıştır (Karar no: 20-6.1T/40 Tarih: 24.06.2020). Araştırma Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan tüm öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek bilgilendirilmiş yazılı onamları alınmıştır. Öğrencilere araştırma sırasında toplanan bireysel bilgilerinin araştırmacılar tarafından korunacağı ve araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları bilgisi verilmiştir.

Bulgular

Öğrencilerin yaş ortalamasının 20.47 ± 1.90 (min=18-max=39)'dır. Katılımcıların büyük çoğunluğunu (%96.5) kadınlar oluşturmuştur. Öğrencilerin %67.1'inin annesi, %50.2'sinin ise babası ilkokul mezunudur. Öğrencilerin %87.6'sının çekirdek ailesinin olduğu ve %77.6'sının kardeş sayısının 1-3 arasında olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1.
Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	601	96,5
Erkek	22	3,5
Anne Eğitim Durumu		
İlkokul-Ortaokul	418	67,1
Lise	133	21,3
Üniversite	72	11,6
Baba Eğitim Durumu		
İlkokul-Ortaokul	313	50,2
Lise	190	30,5
Üniversite	120	19,3
Aile ikamet		
Kırsal	303	48,6
Şehir	144	23,1
Büyükşehir	176	28,3
Aile Tipi		
Çekirdek Aile	546	87,6
Geniş Aile	77	12,4
Kardeş Sayısı		
Yok	50	8,0
1-3	484	77,6
4 ve üzeri	89	14,3
Toplam	623	100

Katılımcıların %64.0'ını ebelik, %36.0'ını beslenme ve diyetetik bölümü öğrencileri oluştururken, birinci sınıfta bulunan öğrencilerin %31.2 oranda en yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2.
Öğrencilerin Akademik Özellikleri

Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bölüm		
Ebelik	399	64,0
Beslenme ve Diyetetik	224	36,0
Sınıf		
1.Sınıf	194	31,2
2.Sınıf	161	25,8
3.Sınıf	109	17,5
4.Sınıf	159	25,5
Toplam	623	100

Öğrencilerin %47.7'si cinsiyetin doğuştan olduğunu, %83.0'ı ise cinsiyetin sonradan kazanılabileceğini ifade etmiştir. Cinsiyet değiştirmenin fizyolojik bir bozukluk olduğunu düşünenler %23.4, ruhsal bir bozukluk olduğunu düşünenler ise %25.8 oranındadır. Öğrencilerin %16.5'inin aile ya da akrabada cinsiyet değiştiren birey olduğunu belirtmiştir. Cinsiyet değişikliği sonrası cinsel kimliğin gizli tutulmaması gerektiğini düşünen öğrenci oranı %96.3, aileden birinin cinsiyet değişikliği sonrasında kendi toplumsal statüsünün değişmeyeceğini düşünen öğrenci oranı ise %90.8'dir. Öğrencilerin %78.7'sinin de cinsiyet değiştiren bireylere karşı önyargılı olduklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin %63.9'u cinsiyet değişikliği sonrası gebeliğin olamayacağını ve %65.3'ü doğum yapabilmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynlik süreçlerinin toplumsal düzeni bozmadığını düşünen öğrenci oranı %86.0'dır. Öğrencilerin %78.8'i cinsiyet değiştiren bireylerin gebelik sürecine, %75.9'u ise doğum sürecine özel ebelik bakımı verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Genel olarak öğrencilerin %88.3'ü cinsiyet değiştiren bireylere ebelerin bakım vermesi gerektiğini belirtmiştir. Ebe öğrencilerin bakım vermeyi isteme oranı ise %89.0'dır. Bakım vermeyi istemenin nedenleri %71.0 oranla profesyonel ve etik ilkelere bağlılık, %29.0 oranla ihtiyaca yönelik, hassas ve duyarlı bakım verme gerekliliği olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin %11'i cinsiyet değiştiren bireylere bakım vermek istemediklerini belirtmiştir. Bu öğrencilerin bakım vermek istememe nedenleri ise sırasıyla %52.3 oranla deneyim ve bilgi eksikliği, %29.5 oranla standart bakım vermede yetersiz hissetme, %18.2 oranla onaylamama-doğru bulmama şeklinde açıklanmıştır. Cinsiyet değiştiren bireylerin doğumunu yaptırmak isteyen ebe öğrencilerin oranı %86.7'dir. Ebelik müfredatında cinsiyet değiştiren bireylere özgü ebelik bakımına ilişkin derse yer verilmesini isteyen öğrencilerin oranı ise %82.5 olarak saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3.
Öğrencileri cinsiyet değişikliğine yönelik görüşleri

Görüşler	Evet n(%)	Hayır n(%)
Cinsiyet doğuştandır	297(47,7)	326(52,3)
Cinsiyet sonradan kazanılabilir	517(83,0)	106(17,0)
Cinsiyet değiştirmek fizyolojik bozukluktur	146(23,4)	477(76,6)
Cinsiyet değiştirmek ruhsal bozukluktur	161(25,8)	462(74,2)
Aile/akrabada cinsiyet değiştiren birey	103(16,5)	520(83,5)
Cinsiyet değişikliği sonrası cinsel kimlik gizli tutulmalı	23(3,7)	600(96,3)
Aile/akrabada birinin cinsiyet değişikliği toplumsal statümü etkiler	57(9,2)	566(90,8)
Cinsiyet değiştiren bireylere karşı önyargılıyım	490(78,7)	123(21,3)
Cinsiyet değişikliği sonrası gebe olunabilir	225(36,1)	398(63,9)
Cinsiyet değişikliği sonrası doğum yapılabilir	216(34,7)	407(65,3)
Cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynlik toplumsal düzeni bozar	87(14,0)	536(86,0)
Cinsiyet değiştiren bireylerin gebelik döneminde özel ebelik bakımı uygulanmalı	491(78,8)	132(21,2)
Cinsiyet değiştiren bireylerin doğum sürecine özel ebelik bakımı uygulanmalı	473(75,9)	150(24,1)
Cinsiyet değiştiren bireylere ebeler bakım vermeli	550(88,3)	73(11,07)
Cinsiyet değiştiren bireylere ebelik bakımı vermek isterim ¹	355(89,0)	44(11,0)
Profesyonel ve etik ilkelere bağlılık ^{1,2}	252(71,01)	
İhtiyaca yönelik, hassas ve duyarlı bakım verme gerekliliği ^{1,2}	103(29,0)	
Deneyim ve bilgi eksikliği ^{1,3}	23(52,3)	
Standart bakım vermede yetersiz hissetme ^{1,3}	13(29,5)	
Onaylamama-doğru bulmama ^{1,3}	8(18,2)	
Cinsiyet değiştiren bireylerin doğumunu yaptırmak isterim ¹	346(86,7)	53(13,3)
Ebelik müfredatında cinsiyet değiştiren bireylere özgü ebelik bakımına ilişkin ders olmalı ¹	329(82,5)	70(17,5)
Total	623	100

¹ Sadece ebelik bölümü öğrencileri

² Cinsiyet değiştiren bireylere ebelik bakımı vermek isteme nedeni

³ Cinsiyet değiştiren bireylere ebelik bakımı vermek istememe nedeni

Öğrencilerin cinsiyet algısını ve cinsiyet değiştirmeye ilişkin görüşlerini etkileyebileceği düşünülen bazı değişkenler açısından karşılaştırma yapılmıştır. Cinsiyet değişikliğinin fizyolojik ($p=0.03$) ve ruhsal bir bozukluk olduğu ($p=0.00$), cinsiyet değişikliği sonrası cinsel kimliğin gizli tutulması gerektiği ($p=0.01$), cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynliğin toplumsal düzeni bozduğu ($p=0.01$), cinsiyet değişikliği sonrası bireysel prenatal - postnatal ebelik bakımı verilmesi gerektiği ($p=0.00$) düşüncesi öğrencilerin buldukları sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ayrıca sadece ebelik öğrencilerinin cinsiyet değiştiren bireylerin doğumlarını yaptırmak istemelerinde ($p=0.00$) kaçınıcı sınıfta olduklarının istatistiksel olarak anlamlı farkının olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin cinsiyetinin, cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynliğin toplumsal düzeni bozduğu düşüncesi ($p=0.01$) ve cinsiyet değişikliği sonrası bireysel prenatal - postnatal ebelik bakımı verilmesi gerektiği düşüncesi ($p=0.00$) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin ailelerinde cinsiyet değiştiren yakınlarının olmasının da, cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynliğin toplumsal düzeni bozduğu düşüncesi ($p=0.04$) ve cinsiyet değişikliği sonrası bireysel prenatal - postnatal ebelik bakımı verilmesi gerektiği düşüncesi ($p=0.03$) üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Ailede cinsiyet değiştiren yakını olan öğrencilerin cinsiyet

doğuşandır ($p=0.02$), cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynliğin toplumsal düzeni bozduğu ($p=0.04$), cinsiyet değişikliği sonrası bireysel prenatal - postnatal ebeklik bakımı verilmesi gerektiği ($p=0.03$) düşüncesi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4.

Öğrencilerin cinsiyet değiştirmeye ilişkin görüşlerini etkileyebileceği düşünülen bazı değişkenlerin karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet doğuşandır		Cinsiyet değişikliği fizyolojik bozuluktur		Cinsiyet değiştirme ruhsal bozuluktur		Cinsiyet değişikliği sonrası cinsel kimlik gizli tutulmalı		Cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynlik toplumsal düzeni bozar		Cinsiyet değişikliği sonrası bireysel prenatal - postnatal ebeklik bakımı		Cinsiyet değiştiren bireylerin doğumunu yaptırmak isterim ¹		
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
Sınıf	1.sınıf	94	100	57	137	68	126	12	182	105	89	137	57	104	29
	2.sınıf	82	79	34	127	37	124	6	155	76	85	135	26	87	8
	3.sınıf	59	50	24	85	29	80	0	109	54	55	86	23	64	11
	4.sınıf	62	97	31	128	27	132	5	154	63	96	133	26	91	5
		$X^2=7,355$ $p=0,06$		$X^2=5,801$ $p=0,03$		$X^2=15,821$ $p=0,00$		$X^2=7,706$ $p=0,01$		$X^2=7,525$ $p=0,01$		$X^2=12,475$ $p=0,00$		$X^2=15,893$ $p=0,00$	
Cinsiyet	Kadın	287	314	141	460	153	448	22	579	282	319	483	118	344	52
	Erkek	10	12	5	17	8	14	1	21	16	6	8	14	1	2
		$X^2=0,045$ $p=0,83$		$X^2=0,006$ $p=0,93$		$X^2=1,317$ $p=0,251$		$X^2=0,047$ $p=0,829$		$X^2=5,664$ $p=0,01$		$X^2=24,608$ $p=0,00$		$X^2=1,055$ $p=0,30$	
Aile Tipi	Çekirdek Aile	257	289	121	425	139	407	13	533	261	285	432	114	297	41
	Geniş Aile	40	37	25	52	22	55	10	67	37	40	59	18	49	12
		$X^2=0,644$ $p=0,42$		$X^2=3,995$ $p=0,04$		$X^2=0,341$ $p=0,55$		$X^2=21,350$ $p=0,00$		$X^2=0,002$ $p=0,96$		$X^2=0,252$ $p=0,61$		$X^2=2,552$ $p=0,11$	
Kardeş Sayısı	Yok	30	20	8	42	13	37	0	50	23	27	40	10	22	4
	1 ve üzeri	267	306	138	435	148	425	23	550	275	298	451	122	324	49
		$X^2=3,312$ $p=0,06$		$X^2=1,675$ $p=0,19$		$X^2=,001$ $p=0,97$		$X^2=2,084$ $p=0,04$		$X^2=0,073$ $p=0,78$		$X^2=0,046$ $p=0,83$		$X^2=0,107$ $p=0,74$	
Ailede cinsiyet değiştiren yakın	Var	35	68	26	77	28	75	4	99	40	63	89	14	71	6
	Yok	262	258	120	400	133	387	19	501	258	262	402	118	275	47
		$X^2=9,274$ $p=0,02$		$X^2=,225$ $p=0,63$		$X^2=,116$ $p=0,73$		$X^2=0,013$ $p=0,91$		$X^2=4,004$ $p=0,04$		$X^2=4,263$ $p=0,03$		$X^2=2,497$ $p=0,11$	

¹ Sadece ebeklik bölümü öğrencileri

Tartışma

Sağlık hizmeti sunan uzmanların cinsiyet kimliğinin mutlaka sabit olmadığını ve zamanla değişebileceğini kabul etmeleri önemlidir (Brown vd., 2021). İngiltere’de ebelik ve hemşirelik kolejinde öğrencilerin ve akademisyenlerin katılımcı olduğu bir araştırma, cinsiyetin değişebileceği ve ihtiyaca yönelik bakım verilmesi gerektiğinden, eğitimde öğrenme amaçları ve çıktıları olan bir müfredat geliştirme ve uygulama ihtiyacı olduğunu ortaya koymuştur (Brown vd., 2021). Mete ve Özerdoğan (2019) ebelik öğrencileriyle yapmış oldukları araştırmalarında öğrencilerin cinsiyetin sonradan kazanılabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu araştırmada ise yaklaşık olarak her iki öğrenciden biri cinsiyetin doğuştan olduğunu belirtmiş ayrıca her beş öğrenciden dördü de cinsiyetin sonradan kazanılabileceğini ifade etmiştir. Öğrencilerin cinsiyet değiştirmenin mümkün olabileceğine ilişkin bakış açılarının olumlu olması, bakım uygulamaları sırasında da duyarlı olabileceklerine işaret etmektedir.

Sağlık hizmeti sunacak uzmanların eğitiminde müfredat programı ve içeriğinin öğrencinin kendi normları ve değerleri ile dezavantajlı bireylere uygulayacağı bakım arasındaki ilişkiyi olumlu yönde geliştirecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bir başka deyişle verilen sağlık bakım hizmetinin sonucundaki farklılıkları sürdüren sistemik sorunlar üzerinde düşünmesine ve ortadan kaldırmasına yardımcı olacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir (Mutinga vd., 2016). Bu araştırmada ebelik öğrencileri, cinsiyet değiştiren bireylere yönelik sağlık bakım hizmeti vermeye ilgili mevcut diğer araştırmalarda gösterildiği gibi, cinsiyet değiştiren birey odaklı bakımda deneyim ve bilgi eksikliğinden dolayı, kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir (Carabez vd., 2015; Lim, Johnson ve Eliason, 2015; McCann ve Brown, 2018).

Cinsiyet değiştiren bireyler, kendilerine özgü özellikleri ve gereksinimleri nedeniyle birçok alanda karşılanamayan talepleri olan dezavantajlı bir gruptur (Macapagal, Bhatia ve Greene, 2016). Cinsiyet değişikliği bireylerin uygun sağlık hizmeti almaları ile ilgili gelişmeler olsa da birtakım zorluklarla karşılaşmaktadırlar (Gupta, Imborek ve Krasowski, 2016). İngiltere Kraliyet Hemşirelik Koleji (2020) hemşirelerin ve ebelerin cinsiyet değiştiren bireylere yönelik ilgili, saygılı, cinsiyetini değiştiren bireyin belirttiği ad ve zamirle iletişime geçilerek, kimliğini bilmesi gerekmeyen kişilere bildirilmeden, cinsiyet kimliğiyle ilgili konuları özel olarak ve hassasiyetle konuşularak sürecin işletilmesi gerektiğini bildirmiştir (Royal College of Nursing, 2020). Gelişmekte olan kanıtlara rağmen, hemşireler ve ebeler de dahil olmak üzere sağlık profesyonellerinin eğitiminde sınırlı bir odaklanma olduğu görülmektedir. Bazı ülkelerde ebelik programlarına cinsiyet değiştiren bireylerin, ailelerinin ve toplumun ihtiyaçlarının dahil edildiğini belirtebilmekle birlikte, cinsiyet değiştirmeye özgü öğrenme materyallerinin tasarımı ve

sunumunun yetersiz olduğu söylenebilir (Sekoni vd., 2017). Cinsiyet değiştiren bireylerin sağlığının geliştirilmesi, taleplerin uygun şekilde karşılanması için sağlık bilimleri programlarında akademisyenlerin üzerinde yoğunlaşacağı çekirdek müfredat içeriklerinin düzenlenmesi gerekmektedir (Sherman vd., 2021). Bu noktada sağlık bilimleri programlarında yer alan akademisyenlerin cinsiyet değiştiren bireylerin sağlık hizmeti alabilmelerine ilişkin bilgi, beceri ve tutumlarına yönelik çalışmalar yapılması gerektiği düşünülebilir (Kilicaslan ve Petrakis, 2019). Bu araştırmada öğrencilerin büyük çoğunluğu cinsiyet değiştiren bireylerin gebelik ve doğum sürecine özel ebelik bakımı alması gerektiğini ayrıca özellikle ebelerin bakım vermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca ebe öğrenciler cinsiyet değiştiren bireylerin doğumunu aktif olarak yönetmek istediklerini, ebelik müfredatında cinsiyet değiştiren bireylere özgü ebelik bakımına ilişkin derse yer verilmesini istediklerini belirtmişlerdir. Diğer araştırmalarda belirtildiği gibi bizim araştırmamızda da program içeriğinin geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır (Sekoni vd., 2017; Sherman vd., 2021; Kilicaslan ve Petrakis, 2019).

Ebelik eğitiminde cinsiyet değiştiren bireylerin cinsel ve üreme sağlığını koruma ve geliştirmeye yönelik modüllerin toplumsal, kültürel ve birey odaklı, ihtiyaca yönelik geliştirilmesi gerekmektedir (Hodges, Seibenhener ve Young, 2021; Harding, Wait ve Scrutton, 2015). Öğrencinin kendi varsayımlarını ve görüşlerini bildirmesi vereceği sağlık bakım hizmetinin hangi alt yapıda olduğunu göstermesi açısından önemlidir (Dorsen ve Van Devanter, 2016). Yapılan araştırmalar öz farkındalık, tutumlar, inançlar ve önyargıların cinsiyet değiştiren bireyler için sağlık hizmetlerinin kalitesini etkilediğini açıkça ortaya koymaktadır (McCann ve Brown, 2018; Walker, Arbour ve Waryold, 2016). Tıp fakültesi öğrencileriyle yapılan bir araştırmada, tıp eğitiminin içeriğinin cinsiyet değiştiren bireylere yönelik uygun olmadığı, cinsiyet değiştiren bireylere yönelik temaların ele alınmadığı ve acilen cinsiyet değiştiren bireylere yönelik geliştirilen temaların programa dahil edilmesi gerektiği öğrenciler tarafından bildirilmiştir (Brandt vd., 2022). Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde, ataerkil toplum yapısında ki cinsiyete yüklenen anlamın, cinsiyetler arasında farklılık gösterdiği ve bu farklılığının cinsiyet değiştiren bireylerle ilgili bakış açılarına yansıdığını belirtmek mümkündür (Küçükaya, 2019; Özpulat, Bulut ve Kör, 2017). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan araştırmalarda erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere göre daha fazla cinsiyet değiştiren bireye karşı önyargılı oldukları, cinsiyet değiştiren bireyin toplumsal olarak baskılanması gerektiği ve cinsiyet değiştirmenin bir hastalık olduğunu düşündükleri saptanmıştır (Küçükaya, 2019; Özpulat, Bulut ve Kör, 2017). Bu araştırmada ise öğrenciler önyargılı olduklarını, cinsiyet değişikliği sonrası gebeliğin olamayacağını ve doğum yapabilmeyen mümkün olmadığını, beraberinde uygun bakım vermek istediklerini de belirtmiş olmalarının öğrencilerin hem bilgi eksikliğinden kaynaklandığı hem de çoğunluğunun kadın

olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmada öğrencilerin cinsiyet değiştiren bireylere yönelik olumlu bakış açıları, hazırlanacak modüllerin öğrenciler tarafından kabul edilebilirliğinin yüksek olacağına ve bilgi düzeyini arttıracığına inanılmaktadır.

Aile içindeki toplumsal cinsiyet rollerinin ve davranışlarının, bireyin sadece eril veya dişil olarak iki cinsiyeti algılamasına böylece gebelik, doğum ve ebeveynliğe ilişkin sosyal beklentileri ve anlayışlarında iki cinsiyet temelinde şekillendiğini söylemek mümkündür. Cinsiyet değiştiren bireyler, adaletli ve eşitlikçi sağlık hizmetine erişimin önündeki engellerden biri olarak sağlık hizmeti sunan uzmanların cinsiyet değiştiren bireylere yönelik tutumları ve varsayımlarını öne sürmüşlerdir (Lee, Taylor ve Raitt, 2011). Üniversite öğrencileriyle yapılan araştırmalarda öğrencilerin kadın cinsiyetinde olmasının, anne ve baba eğitim seviyesinin yüksek olmasının, çevrede cinsiyet değiştiren birinin varlığının, cinsiyet değiştiren bireylere yönelik tutumlarını olumlu olarak etkilediği saptanmıştır (Mete ve Özerdoğan, 2019; Sadıç ve Beydağ, 2018; Şah, 2012; Yüksel vd., 2020). Bu araştırmada ise çekirdek ailede yaşayan, kadın, kardeşi olan ve ailede cinsiyet değiştiren yakını olan öğrenciler cinsiyet değiştirmenin mümkün olabileceğini, cinsiyet değiştirmenin bir bireyin fizyolojik ve ya ruhsal sorunu olmayacağını, cinsiyet değiştiren bireyin cinsel kimliğini gizli tutmaması gerektiğini, aile/akrabada birinin cinsiyet değişikliğinin toplumsal statüsünü etkilemeyeceğini, cinsiyet değişikliği sonrası gebelik ve ebeveynlik süreçlerinin toplumsal düzeni bozmayacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ortaya koyduğu görüşler her bireye eşit, ihtiyaca yönelik bütüncül bir bakış açısıyla sağlık bakım hizmeti sunulması gerektiği yönünde öz farkındalıklarının olduğunu, cinsiyet değiştiren bireylere yönelik düşüncelerini olumlu yönde geliştirdiklerini ve bunu açıkça belirtebilme yönünde cesaretli olduklarını ortaya koymuştur.

Sonuç

Bu tanımlayıcı araştırmanın sonuçları genelleştirilemese de sağlık bilimleri fakültesi ve özellikle ebelik öğrencilerinin, cinsiyet değiştiren bireylerin gereksinimlerine özgü bakımla ilişkili bilgi ve destek eksikliklerinin giderilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Öğrenciler genellikle cinsiyet değiştiren bireylerin bakımını üstlenmede olumlu bir bakış açısına sahiptirler, ancak bu durum öğrencilerin profesyonel bir bakım vermeleri için yeterli değildir. Tüm Dünyada cinsiyet değiştiren birey sayısı hızla artmaktadır. Ancak bu hızlı değişime karşın, cinsiyet değiştiren bireylerin uygun bir sağlık bakım hizmeti alabilmesine eşlik eden dinamiklerdeki değişimin aynı hızda olmadığı, aksine birtakım eksiklikler olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma; cinsiyet değiştiren bireylerin yaşadıkları sağlık eşitsizliklerinin ortadan kaldırılmasında öğrencilerin görüşlerine önem verilmesi, toplumsal farkındalık yaratması ayrıca ebelik eğitimi ve bakımıyla ilgili literatüre katkı sağlaması nedeniyle önemlidir.

Cinsiyet değiştiren bireylerin en uygun sağlık hizmetlerini almalarını sağlamaya yönelik eğitim öğretim süreçlerinin yürütülmesinin desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle ebelik müfredatı içine cinsiyet değiştiren bireylerin sağlık bakım hizmetleriyle ilişkili derslerin entegre edilmesi önerilmektedir. Toplumun cinsiyet değiştirmek isteyen ya da cinsiyet değiştiren bireylerle ilgili ihtiyaçlarının belirlenmesi ve giderilmesi amacıyla, eğitimcilerin ve öğrencilerin cinsiyet değiştiren bireylerin sağlık gereksinimlerini açık bir şekilde tartışabilecekleri ders ortamları yaratılmalıdır. İleride yapılacak araştırmalara, cinsiyet değiştiren bireylerin sağlık bakım ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sahada çalışan sağlık profesyonellerinin ve özellikle de ebelerin, cinsiyet değiştiren bireylerin ailelerinin katılımının sağlanması önerilebilir.

Yazarın Notu

Bu araştırmanın mali desteği yoktur. Araştırma 27-28 Kasım 2021 tarihinde "ISARC 1. International Dicle Scientific Research and Innovation" kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Kaynakça

- Akkaş, İ. (2019). Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları Çerçevesinde Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı. *Ekev Akademi Dergisi*, ICOAEF Özel Sayısı, 97-118.
- Brandt, G., Stobrawe, J., Korte, S., Prüll, L., Laskowski, N. M., Halbeisen, G., & Paslakis, G. (2022). Medical Students' Perspectives on LGBTQI+ Healthcare and Education in Germany: Results of a Nationwide Online Survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(16), 10010.
- Brink, M., Timmer, A., Dunne, P. (2018). *Trans and intersex equality rights in Europe: a comparative analysis*, European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers. Publications Office. British Library. Erişim Adresi: <https://www.bl.uk/collection-items/unhealthy-attitudes-the-treatment-of-lgbt-people-within-health-and-social-care-services> adresinden 10/12/2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Brown, M., McCann, E., Donohue, G., Martin, C. H., & McCormick, F. (2021). LGBTQ+ Psychosocial Concerns in Nursing and Midwifery Education Programmes: Qualitative Findings from a Mixed-Methods Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21), 11366.
- Carabez, R., Pellegrini, M., Mankovitz, A., Eliason, M., Ciano, M., & Scott, M. (2015). "Never in All My Years... ": Nurses' Education About LGBT Health. *Journal of professional nursing: official journal of the American Association of Colleges of Nursing*, 31(4), 323–329.

- Çulha, Y., Turan, N., Özdemir Aydın, G., Kaya, H., & Özşaban, A. (2019). Improving the Health Care of Transsexual Individuals. *Journal of Academic Research in Nursing*, 5(2),149-155. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.63497>
- Dorsen, C., & Van Devanter, N. (2016). Open Arms, Conflicted Hearts: Nurse-Practitioner's Attitudes Towards Working With Lesbian, Gay And Bisexual Patients. *Journal of clinical nursing*, 25(23-24), 3716–3727.
- Gupta, S., Imborek, K. L., & Krasowski, M. D. (2016). Challenges in Transgender Healthcare: The Pathology Perspective. *Laboratory medicine*, 47(3), 180–188.
- Hammond, C. (2014). Exploring same sex couples' experiences of maternity care. *British Journal of Midwifery*, 22(7), 495–500.
- Harding E, Wait S, Scrutton J. (2015). The state of play in person-centred care: *A pragmatic review of how person-centred care is defined, applied and measured*. Report summary [Internet]. Erişim Adresi: Available from: <https://www.healthpolicypartnership.com/app/uploads/The-state-of-play-in-person-centred-care-summary.pdf> adresinden 15/12/2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Hodges, T., Seibenhener, S., & Young, D. (2021). Incorporating Health Care Concepts Addressing The Needs Of The Lesbian, Gay, Bisexual, And Transgender Population İn An Associate Of Science İn Nursing Curriculum: Are Faculty Prepared? *Teaching and Learning in Nursing*, 16(2), 116–120.
- Hoffkling, A., Obedin-Maliver, J., & Sevelius, J. (2017). From erasure to opportunity: a qualitative study of the experiences of transgender men around pregnancy and recommendations for providers. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 17(S2),332.
- Keskin, N., Yapca, G., & Tamam, L. (2015). Transsexualism: Clinical Features and Legal Issues. *Psikiyatride Guncel Yaklasimlar - Current Approaches in Psychiatry*, 1. <https://doi.org/10.5455/cap.20150208051330>
- Kilicaslan, J., & Petrakis, M. (2019). Heteronormative models of health-care delivery: investigating staff knowledge and confidence to meet the needs of LGBTIQ+ people. *Social work in health care*, 58(6), 612–632.
- Küçükaya, B. (2019). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender ve İnterseks (LGBTİ) Bireylere İlişkin Tutumları . *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(6), 373-383.

- Lee, E., Taylor, J., & Raitt, F. (2011). 'It's not me, it's them': How lesbian women make sense of negative experiences of maternity care: a hermeneutic study. *Journal of advanced nursing*, 67(5), 982–990.
- Light, A. D., Obedin-Maliver, J., Sevelius, J. M., & Kerns, J. L. (2014). Transgender men who experienced pregnancy after female-to-male gender transitioning. *Obstetrics and gynecology*, 124(6), 1120–1127.
- Lim, F., Johnson, M., & Eliason, M. (2015). A National Survey of Faculty Knowledge, Experience, and Readiness for Teaching Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Health in Baccalaureate Nursing Programs. *Nursing Education Perspectives*, 36(3), 144–152.
- Macapagal, K., Bhatia, R., & Greene, G. J. (2016). Differences in Healthcare Access, Use, and Experiences Within a Community Sample of Racially Diverse Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Questioning Emerging Adults. *LGBT health*, 3(6), 434–442.
- MacDonald, T., Noel-Weiss, J., West, D., Walks, M., Biener, M., Kibbe, A., & Myler, E. (2016). Transmasculine individuals' experiences with lactation, chestfeeding, and gender identity: a qualitative study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 16(1).
- Makadon, H. J., Mayer, K. H., Potter, J., & Goldhammer, H. (2015). *Fenway Guide to Lesbian, Gay, Bisexual, And Transgender Health*, 2nd Edition (2nd ed.). American College of Physicians.
- McCann, E., & Brown, M. (2018). The inclusion of LGBT+ health issues within undergraduate healthcare education and professional training programmes: A systematic review. *Nurse education today*, 64, 204–214.
- Mete, A. & Özerdoğan, N. (2019). Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel (LGBT) Hakkında Bilgi, Görüş ve Tutumlarının Değerlendirilmesi . *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(3), 163-171.
- Muntinga, M. E., Krajenbrink, V. Q., Peerdeman, S. M., Croiset, G., & Verdonk, P. (2016). Toward diversity-responsive medical education: taking an intersectionality-based approach to a curriculum evaluation. *Advances in health sciences education : theory and practice*, 21(3), 541–559.
- Obedin-Maliver, J., & Makadon, H. J. (2015). Transgender men and pregnancy. *Obstetric Medicine*, 9(1), 4–8.
- Özpuolat, F., Bulut, F. Y., & Kör, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin LGBT Bireyler Hakkındaki Görüşleri. *International Journal of New Trends in Social Sciences*. 1(1),23-32.

- Royal College of Nursing (2020). *Fair care for trans and non-binary people*. Erişim Adresi: www.rcn.org.uk/professional-development/publications/rcn-fair-care-trans-non-binaryuk-pub-009430 adresinden 11/12/2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Sadıç, E. & Beydağ, K. D. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Lezbiyen Ve Geylelere Yönelik Tutumları Ve Etkileyen Faktörler . *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 1(2),5-13.
- Sekoni, A. O., Gale, N. K., Manga-Atangana, B., Bhadhuri, A., & Jolly, K. (2017). The effects of educational curricula and training on LGBT-specific health issues for healthcare students and professionals: a mixed-method systematic review. *Journal of the International AIDS Society*, 20(1), 21624.
- Sherman, A. D. F., Cimino, A. N., Clark, K. D., Smith, K., Klepper, M., & Bower, K. M. (2021). LGBTQ+ health education for nurses: An innovative approach to improving nursing curricula. *Nurse education today*, 97, 104698.
- Somerville, C., (2015). *Unhealthy attitudes: the Treatment of LGBT People within health and social care services*. Stonewall. London 1.
- Şah, U. (2012). Eşcinselliğe, Biseksüelliğe ve Transseksüelliğe İlişkin Tanımlamaların Homofobi ve LGBT Bireylerle Tanışıklık Düzeyi ile İlişkisi . *Psikoloji Çalışmaları*, 32(2),23-48.
- The American College of Nurse-Midwives (2021). *Health Care for Transgender and Gender Non-Binary People*. Erişim Adresi: https://www.midwife.org/acnm/files/acnmldata/uploadfilename/000000000326/ACNM--PS--Care%20for%20TGNB%20People-%20Final_1.pdf adresinden 10/12/2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Toprak, S., Kapoğlu, A. A., & Tüzün, B. (2021). Cinsiyet Hoşnutsuzluğu Olan Bireylerin Cinsiyet Değiştirme Sürecinin Hukuki Boyutu. *Journal of Istanbul Faculty of Medicine*, 84(S-1),31–34. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuitfd/issue/62299/936937>
- Walker, K., Arbour, M., & Waryold, J. (2016). Educational Strategies to Help Students Provide Respectful Sexual and Reproductive Health Care for Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Persons. *Journal of midwifery & women's health*, 61(6),737–743.
- Yüksel, R., Arslantaş, H., Eskin, M., & Kızılkaya, M. (2020). The Factors Affecting The Attitudes of Nursing Students Towards Homosexual Individuals. *Yeni Symposium*, (0),1